

ANDRES DVINJANINOV
PUNASED KÕUTSID

LOODUSE –

SOBER

MAHLAKUU/LEHERUU (APRILL/MAI) 2/2015

Kas sa
kommi
tõid?

LISASÖÖTMINE
KASVATAB
METSSIGADE
ARVUKUST

26. ROHELISTE
RATTARETH
„KUIDAS ELAD,
HAANJAMAA?”

MIDA EESTLANE LÖKKES PÕLETAB
MUISTNE VÕRULASTE MAALINN LÄTIS

9 771736 453002

ISSN 1736-4531
ISSN 2228-4524

3.90 €

Toimetus:

Peatoimetaja
Helen Arusoo
tel 610 4107
helen@loodusesober.ee

Toimetaja
Mats Kangur
mats@loodusesober.ee

Toimetaja
Ulvar Käärt
ulvar@loodusesober.ee

Toimetaja
Juhani Püttsepp
juhani@emu.ee

Keeletoimetaja
Signe Siim
signe@loodusajakiri.ee

Toimetaja
Toomas Juriado
tel 742 1186
toomas.juriado@el.loodus.ee

Kujundus
Jaanus Koov

Infograafikud
Kaarel Tamre
Alari Paluots

Reklaam
Elo Alga
tel 610 4106
reklaam@loodusajakiri.ee

Tellimine
Kristi Mõis
tel 610 4105
loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Vastutav väljaandja
Triinu Raigna
triinu@loodusajakiri.ee

Väljaandja
MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, 10122 Tallinn

Trükk **AS Kroonpress**

Ajakiri ilmub Keskonnainvesteeringute
Keskuse toetusel. 6 numbrit aastas.

Autoriõigus, MTÜ Loodusajakiri,
Loodusesõber, 2015

JUHTKIRI

Pealinna sead

Iga Läti pealinna külastanud eestlane teab Brīvības tänaval, mis viib Riia kesklinna. Kaks kuud tagasi kõndisid seal ringi *mežacūka*'d – metssead – ja jäid vahele mitmele öisele uitajale. Pildid sellest, kuidas kümnepealine kari trammiteed ületab, jõudsid kohalikku meediasse ja Läti loodusmuuseumi aasta looma toimkond saatis meile fotod kommentaaridega, et Riia linna piiridesse mahub mitu suurt metsatukka, kus sigadel ülimalt mõnus elada.

Vastasime lätlastele selle peale, et nad võivad oma kodulehele uudise panna Eesti pealinnas elavatest metssigadest.

Loodusesõbra toimetus on mitmel korral sattunud Paljassaares tuhnimisjälgedele ja viimati isegi seakolpadele. Nii et lätlastele me alla ei jää, kuigi jah, päris Pärnu maantee laiusel tänaval Tallinnas sigu keegi kohanud pole.

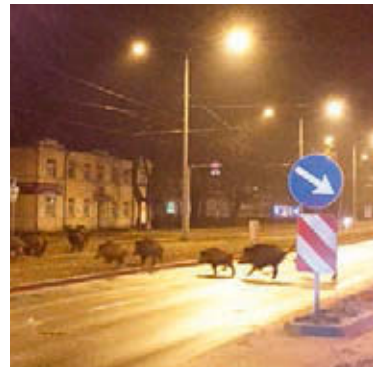
Lätlased teatasid selle peale, et metssead jäid veel mitmel ööl pildile, see polnud ainus kari. Ka Leedu pealinnas Vilniuses elavat metssead. Ootame uudiseid ja pilte sealtki.

Mis siis nende sigadega lahti on, et nad pealinna trügivad? Arvukus on kõrge, selles on asi. Lätis elab hinnanguliselt 80 000, Eestis ligi 40 000 siga (enne jahihooaega). Suur arvukus on seotud jahimajandusega. Sigadele antav lisa-sööt kasvatab seakarja nii suureks kui jahimehed tahavad ja ega see iseenesest halb pole, metsseavorst on ju maitsev. Aga probleeme tekitab olukord, mil juurdekasv pole jahipiirkonnas vajaliku kontrolli all ja sead on kohalikele inimestele oma tuhnimisega pinnuks silmas.

Kui jahimehed sigu ei söödaks, ei jookseks metsanotsud kunagi mööda Riia tänavaid. Raske talved nii Eestis kui Lätis tõmbaksid aasta looma arvukuse kiirelt maha – toidunappus paksu lumega talvel saaks neile saatuslikuks. Ja hunt kontrolliks ülejäänud väiksemat osa. Sigu kohtaks siis metsades harva. Iseenesest oleks ju kahju, kui sead haruldaseks muutuksid, nagu lisa-söötmiseta tingimata juhtuks. Aga kas neid nii palju olema peab, on iseküsimus.

HELEN ARUSOO

Metssiga, *mežacūka*,
Brīvības tänaval
25.02.2015. Ligi
kümnepealine kari
kiirustas läbi öise Riia
linna lähima metsatuka
poole, andes jalutajale
võimaluse teha mitu
klõpsu – Vabaduse
tänav on ju väga lai.
TWITTER.COM/@KANCANELIVA

Tallinna sigade rada
Paljassaare roostikus.
MATS KANGUR

Kuude nimed Loodusesõbras

Jaauanuar | Südakuu
Veebruar | Radokuu
Märts | Urbekuu
Aprill | Mahlakuu

Mai | Lehekuu
Juuni | Pärnakuu
Juuli | Heinakuu
August | Põimukuu

September | Sügiskuu
Oktoober | Porikuu
November | Kooljakuu
Detsember | Joulukuu

- 2 Loodusfoto.**
Hans Markus Antson
- 5 Mahlakuu/lehekuu looduses.** Arne Ader
- 8 Sõnumeid meilt ja mujalt**
- 14 Aasta looma lood**
- 16 Söödaplats - seapidamine keset metsa.** Peep Männil
- 23 Seakatkust ja lisasöötmisest.** Ago Pärtel
- 24 Loodusesöber võtab asja käsile.** Prügipõletamise komme Eestis kestab. Sulfitiga immutatud kartulid koolis ja lasteaias. Gunnel Koba
- 28 Loomaia looduskool.**
Mida looduskooli lemmikud söövad? Maris Laja
- 30 Pildi sünd.** Karl Tammiste
- 32 Prangli Jaan - Vana-Laitsna eestlaste eestvedaja.**
Juhani Püttsepp
- 34 Loodusega sina peal.**
Alvar Vodi
metsakasvatusest ja metsas kasvamisest. Juhani Püttsepp
- 38 Loodus kodus.** Andres Dvinjaninovi kassidega sai tuttavaks Helen Rohtmets
- 40 Raamaturott.** Juhani Püttsepp
- 42 Köögifüüsika.** Aare Baumer mängib sooja ja külma. Nuputa!
- 44 Aja lugu**
- 46 Vaata imet!**
- 47 Roheliste rattaretk XXVI „Kuidas elad, Haanjamaa?“**
- 48 Rattaretk marsruudi vaatamisväärsused.**
Katre Palo
- 54 Võrokeste maalinn Kornetis.**
Ahto Kaasik
- 55 Suitsusaun - UNESCO pärand.**
Ulvar Käärt
- 56 Ristipuud Võrumaal.**
Marju Kõivupuu
- 57 Haanja ulatub Eestist välja. Eesti-Läti-Vene ühine kõrgustik.**
Alvar Soesoo
- 58 Haanja mägede uued kõrgused.** Ulvar Käärt
- 59 Võro kiile lugu.**
Piret Pappel
- 60 Vällamägi - looduslik pühapaik.** Ahto Kaasik
- 61 Vihmase ilmaga otsi varju mäe teiselt küljelt.**
Jüri Kamenik
- 62 Vana-Laitsna eestlaste ajalugu.**
Küllo Arjakas

Tagakaanel rattaretk kaart ja päevakava